

Η

ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ (Α.Ε.Π.Π.)

6ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της στις 21 Φεβρουαρίου 2018 με την εξής σύνθεση: Μιχαήλ Διαθεσόπουλος Πρόεδρος, Σταυρούλα Κουρή – Εισηγήτρια και Αγγελική Πουλουπούλου, Μέλη.

Για να εξετάσει την από 2.2.2018 με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) - Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ) 98/5-2-2018 προδικαστική προσφυγή του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...».

Κατά της αναθέτουσας αρχής «ΔΗΜΟΣ ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ» και της κοινοποιηθείσας σε αυτόν από 25-1-2018 με αρ. πρωτ. 27078/16-1-2018 και υπ' αρ. 576/2017 (Απόσπασμα του 39/2017 Πρακτικού Συνεδρίασης) Απόφασης Οικονομικής Επιτροπής περί εγκρίσεως του 1^{ου} Πρακτικού (έλεγχος δικαιολογητικών-αξιολόγηση τεχνικών προδιαγραφών) της Επιτροπής Διαγωνισμού «Προμήθεια και Τοποθέτηση Χλοοτάπητα στο Γήπεδο ΑΛΜΥΡΟΣ Δήμου Μαλεβιζίου».

Με την προδικαστική προσφυγή επιδιώκει η προσφεύγουσα να ακυρωθεί η απόφαση 576/2017 της Οικονομικής Επιτροπής καθ' ο μέρος ενέκρινε την προσφορά του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...».

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια Σταυρούλα Κουρή.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής κατεβλήθη το κατ' αρ. 5 ΠΔ 39/2017 αρ. 363 Ν. 4412/2016 απαιτούμενο παράβολο (σχ. το με στοιχεία 188502914958 0402 0084 ειδικό έντυπο παραβόλου), ποσού 918,75 €, παραδεκτά δε ασκείται κατά τα λοιπά.

2. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή με τη με αρ. 19916/5-10-2017 διακήρυξη προκήρυξε ανοικτό ηλεκτρονικό διαγωνισμό για την προμήθεια και

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

τοποθέτηση συνθετικού χλοοτάπητα στο γήπεδο «ΑΛΜΥΡΟΣ» του Δήμου Μαλεβιζίου, προϋπολογισθείσας αξίας 227.850,00 συμπ/νου ΦΠΑ, με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομικής άποψης προσφορά αποκλειστικά μόνο βάσει τιμής για το σύνολο των ειδών, με CPV 16150000-1. Η διακήρυξη δημοσιεύτηκε στο ΚΗΜΔΗΣ την 5-10-2017 με Μοναδικό ΑΔΑΜ 17PROC002048365 και στο ΕΣΗΔΗΣ την 16-10-2017 με συστημικό α/α 46325,2.

3. Επειδή, η προσφεύγουσα παρίσταται ως έχουσα άμεσο, προσωπικό και ενεστώς έννομο συμφέρον για την άσκηση της σχετικής προδικαστικής προσφυγής, αφού ως συμμετέχουσα στον εν προκειμένω διαγωνισμό σε περίπτωση τυχόν αποδοχής της εξεταζόμενης προδικαστικής προσφυγής θα καταστεί μόνη μετέχουσα στο επόμενο στάδιο της αξιολόγησης των οικονομικών προσφορών και ως εκ τούτου αυτονόητα ευνοείται από ενδεχόμενο αποκλεισμό του έτερου συμμετέχοντος στην εν λόγω διαγνωστική διαδικασία.

4. Επειδή η προσφεύγουσα επικαλείται ότι η πληττόμενη με αρ. 576/2017 (Απόσπασμα του 39/2017 Πρακτικού Συνεδρίασης) Απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου Μαλεβιζίου, με την οποία εγκρίθηκε το 1^ο Πρακτικό (έλεγχος δικαιολογητικών-αξιολόγηση τεχνικών προδιαγραφών) της Επιτροπής Διαγωνισμού για την εν λόγω ανάθεση είναι μη νόμιμη διότι ο έτερος διαγωνιζόμενος, ήτοι η εταιρία «...», του οποίου η προσφορά κρίθηκε αποδεκτή με την προσβαλλόμενη απόφαση, κατέθεσε το ΤΕΥΔ και επτά (7) συνολικά υπεύθυνες δηλώσεις των άρθρων Α2.3, Α2.5, Α2.10, Α2.7, 2.4.2, 2.4.1. και Α2.8 της διακήρυξης, οι οποίες, ενώ έχουν υπογραφεί ψηφιακά, δηλαδή με ηλεκτρονική υπογραφή που φέρεται ότι προέρχεται από τον νόμιμο εκπρόσωπο του οικονομικού φορέα, εντούτοις η ηλεκτρονική αυτή υπογραφή είναι άκυρη, άγνωστου υπογράφοντος, άγνωστου πιστοποιητή, με πιστοποίηση που επιτρέπει μεταβολές και συμπληρώσεις στοιχείων στο έγγραφο, με εσφαλμένες πληροφορίες και λανθασμένο μορφότυπο και φέρουν χρόνο που προκύπτει απλώς από τον ίδιο τον υπολογιστή του υπογράφοντος, όπως προκύπτει από την ίδια την ανάγνωση των υπογραφών δια του κατάλληλου για το άνοιγμα του προγράμματος ADOBE READER.

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

5. Επειδή, μέχρι και την ημερομηνία εξέτασης της προδικαστικής προσφυγής η αναθέτουσα αρχή δεν κατέθεσε απόψεις επί αυτής ούτε ασκήθηκε παρέμβαση παρότι νομίμως έλαβε χώρα κοινοποίηση της προσφυγής στον, καταρχήν νομιμοποιούμενο για την άσκησή της (καθώς η προσφυγή στρέφεται κατά της αποδοχής της προσφοράς του) οικονομικό φορέα «...» από 7-2-2018, όπως προκύπτει από το ΕΣΗΔΗΣ.

6. Επειδή το συνεδριάζον Κλιμάκιο νομίμως και αρμοδίως κατά τις διατάξεις των αρ. 366 Ν. 4412/2016 και αρ. 15 ΠΔ 39/2017, υπεισέρχεται, βάσει των οικείων με αρ. 124 & 186/2018 Πράξεων του Προέδρου του.

7. Επειδή, τα ως άνω επικαλούμενα από τον προσφεύγοντα έγγραφα που υπεβλήθησαν από τον παραπάνω έτερο διαγωνιζόμενο ..., ήτοι α. το ΤΕΥΔ που απαιτείτο κατά τον όρο 2.4.1 παρ. Α1 της διακήρυξης, β. η υπεύθυνη δήλωση Α2.3 περί του ότι τα προσφερόμενα υλικά πληρούν τις προδιαγραφές της μελέτης κατά τον όρο 2.4.1 παρ. Α2 εδ. 3 της διακήρυξης, γ. η υπεύθυνη δήλωση Α2.5 περί συμμόρφωσης των υλικών του χλοοτάπητες με περιβαλλοντικούς όρους, κατά τον όρο 2.4.1 παρ. Α2.5 της διακήρυξης, δ. η υπεύθυνη δήλωση Α2.10 περί γνώσης τοπικών συνθηκών εγκατάστασης και ανάληψης παράδοσης και ορθής τοποθέτησης του χλοοτάπητα κατά τον όρο 2.4.1 παρ. Α2.10 της διακήρυξης, ε. η υπεύθυνη δήλωση Α2.7-έργα περί εκτελεσμένων έργων-προμηθειών και κατοχής πιστοποιητικού προτύπου ποιότητας από τον προσφέροντα κατά τον όρο 2.4.1 παρ. Α2.7 και Α2.5 (ως προς το πιστοποιητικό ISO του προσφέροντα) της διακήρυξης, στ. η υπεύθυνη δήλωση ισχύος προσφοράς περί εξάμηνης ισχύος της προσφοράς κατά τον όρο 2.4.2 της διακήρυξης, ζ. η υπεύθυνη δήλωση screen shot περί δήλωσης ηλεκτρονικού συνδέσμου με τις λίστες παραγωγών FIFA PREFERRED PRODUCERS και FIFA LICENSEES από όπου προήλθε το στιγμιότυπο οθόνης που ο ως άνω οικονομικός φορέας επισύναψε στον φάκελο προς εκπλήρωση του όρου 2.4.1 παρ. Α2.2 της διακήρυξης, η. η υπεύθυνη δήλωση Α2.8 περί του ότι τα υλικά πλήρωσης εκπληρούν τις απαιτήσεις της FIFA κατά τον όρο 2.4.1 παρ. Α2.8 της διακήρυξης, απαιτούνταν να υποβληθούν επί ποινή αποκλεισμού κατά τον όρο 2.4.1 παρ. Α2 στοιχ. 2, 5, 7, 8, 10 σελ. 21-22 της διακήρυξης και παρ. Α2 περίοδος α' εδ.

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

3 και τον όρο 2.4.2, ως και το άρθρο 3^ο, σελ. 2-3 Τεύχους Τεχνικών Προδιαγραφών και τα άρθρα 1^ο, 3^ο και 5^ο σελ. 1-2, 3-5 Παραρτήματος Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων και δη ηλεκτρονικά κατά τον όρο Α2, σελ. 21 της διακήρυξης και τις σελ. 4-5 του ως Παραρτήματος Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων. Η δε υποβολή ψηφιακώς υπογεγραμμένου ΤΕΥΔ προβλέφθηκε ρητά επί ποινή αποκλεισμού κατά τον όρο 2.4.1 παρ. Α.1 και Α.1.1 της διακήρυξης, ενώ η πρόβλεψη ψηφιακής υπογραφής όλων των συνταχθέντων από τον υποβάλλοντα φορέα ηλεκτρονικώς υποβαλλόμενων εγγράφων απορρέει και από τον όρο 1.5, σελ. 12 της διακήρυξης και το άρ. 4^ο της Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων (κατά το οποίο προβλέπεται ότι «τα στοιχεία και δικαιολογητικά για τη συμμετοχή του οικονομικού φορέα στη διαδικασία υποβάλλονται από αυτόν ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείων τύπου .pdf και εφόσον έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τον ίδιο, φέρουν ορατή μη κρυπτογραφημένη ψηφιακή υπογραφή σκληρής αποθήκευσης, χωρίς να απαιτείται θεώρηση γνησίου υπογραφής») και τις εκ της διακηρύξεως παραπομπές στην οικεία νομοθεσία και της προβλέψεως περί διενέργειας του διαγωνισμού μέσω πλατφόρμας ΕΣΗΔΗΣ, οι όροι του οποίου διέπονται από την ΥΑ 56902/215/2017. Σημειωτέον δε, ότι κατά τον όρο 2.4.3 της διακήρυξης, είναι σε κάθε περίπτωση απορριπτέα προσφορά, η οποία δεν υποβάλλεται με τον τρόπο και το περιεχόμενο, άρα και τα ορθώς υποβαλλόμενα και υπογεγραμμένα έγγραφα που απαιτούν μεταξύ άλλων οι όροι 2.4.1 και 2.4.2 της διακήρυξης.

8. Επειδή, με τον Κανονισμό 910/2014 ορίζεται στο άρθρο 25 ότι : «...2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή έχει νομική ισχύ ισοδύναμη με την ιδιόχειρη υπογραφή. 3. Εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή βασιζόμενη σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζεται ως τέτοια σε όλα τα άλλα κράτη μέλη...», στο άρθρο 26 ότι : «...Μία προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέεται κατά τρόπο μοναδικό με τον υπογράφοντα β) είναι ικανή να ταυτοποιεί τον υπογράφοντα γ) δημιουργείται με δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία ο υπογράφων μπορεί, με υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης, να χρησιμοποιεί υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο, και δ) συνδέεται με τα δεδομένα που έχουν υπογραφεί σε σχέση με αυτήν κατά

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

τρόπο ώστε να μπορεί να ανιχνευθεί οποιαδήποτε επακόλουθη τροποποίηση των εν λόγω δεδομένων...» και στο άρθρο 27 ότι : «..1..... 2. Εάν ένα κράτος μέλος απαιτεί προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό για τη χρήση μιας επιγραμμικής υπηρεσίας που προσφέρεται από φορέα του δημόσιου τομέα ή για λογαριασμό του, το εν λόγω κράτος μέλος αναγνωρίζει τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που βασίζονται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό και τις εγκεκριμένες ηλεκτρονικές υπογραφές τουλάχιστον με τους μορφότυπους ή με τις μεθόδους που καθορίζονται στις εκτελεστικές πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 5...». Κατά το δε Παράρτημα Ι του παραπάνω Κανονισμού «Τα εγκεκριμένα πιστοποιητικά ηλεκτρονικής υπογραφής περιέχουν: α) ένδειξη, τουλάχιστον σε μορφή κατάλληλη για αυτοματοποιημένη επεξεργασία, ότι το πιστοποιητικό έχει εκδοθεί ως εγκεκριμένο πιστοποιητικό ηλεκτρονικής υπογραφής· β) ένα σύνολο δεδομένων που αντιπροσωπεύουν αναμφίσημα τον εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών εμπιστοσύνης ο οποίος έχει εκδώσει τα εγκεκριμένα πιστοποιητικά και περιλαμβάνουν τουλάχιστον το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος και σε περίπτωση που πρόκειται για νομικό πρόσωπο: το όνομα και, κατά περίπτωση, τον αριθμό μητρώου του, όπως αναφέρεται στα επίσημα αρχεία, σε περίπτωση που πρόκειται για φυσικό πρόσωπο: το όνομα του προσώπου· γ) τουλάχιστον το όνομα του υπογράφοντος ή ένα ψευδώνυμο· εάν χρησιμοποιείται ψευδώνυμο, πρέπει να αναφέρεται σαφώς· δ) δεδομένα επικύρωσης ηλεκτρονικής υπογραφής που αντιστοιχούν στα δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής· ε) λεπτομέρειες για την έναρξη και τη λήξη της περιόδου ισχύος του πιστοποιητικού· στ) τον κωδικό ταυτότητας του πιστοποιητικού, ο οποίος πρέπει να είναι μοναδικός για τον εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών εμπιστοσύνης· ζ) την προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή την προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του εκδίδοντος εγκεκριμένου παρόχου υπηρεσιών εμπιστοσύνης· η) την τοποθεσία όπου διατίθεται δωρεάν το πιστοποιητικό το οποίο τεκμηριώνει την προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή την προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα που αναφέρεται στο στοιχείο ζ)· θ) την τοποθεσία των υπηρεσιών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την άντληση πληροφοριών σχετικά με το καθεστώς ισχύος του εγκεκριμένου πιστοποιητικού· ι) σε περίπτωση που τα δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία σχετίζονται με τα

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

δεδομένα επικύρωσης ηλεκτρονικής υπογραφής βρίσκονται σε εγκεκριμένη διάταξη δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής, κατάλληλη σχετική ένδειξη, τουλάχιστον σε μορφή κατάλληλη για αυτοματοποιημένη επεξεργασία.”.

9. Επειδή, επομένως, με τον με τον Κανονισμό 910/2014 καθορίζονται οι απαιτήσεις ασφάλειας για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής ταυτοποίησης και το πλαίσιο εποπτείας των παρόχων τους. Κατά τα οριζόμενα στον ως άνω Κανονισμό, η ψηφιακή υπογραφή εκδίδεται από εγκεκριμένους παρόχους υπηρεσιών πιστοποίησης, οι οποίοι με τη χορήγησή της εγγυώνται για τα στοιχεία του κατόχου της και επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής. Με τη χρήση της προηγμένης ψηφιακής υπογραφής σκοπός είναι να επιτυγχάνεται η ταυτοποίηση του υπογράφοντος, δηλαδή η σύνδεση της ηλεκτρονικής συναλλαγής με το φυσικό πρόσωπο που υπογράφει, η εγγύηση της γνησιότητας των ψηφιακών δεδομένων και η δέσμευση του υπογράφοντος ως προς την ηλεκτρονική συναλλαγή, δηλαδή ο υπογράφων να μη μπορεί να αρνηθεί την συμβολή του στην εν λόγω συναλλαγή (βλ. απόφαση 142/2017 ΑΕΠΠ). Επιπλέον, η απρόσκοπτη λειτουργία του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. βασίζεται στη δυνατότητα επαλήθευσης του ακριβούς χρόνου παροχής των υπηρεσιών του συστήματος προς το χρήστη αυτού, όπως με την εξακρίβωση του χρόνου υποβολής της προσφοράς κάθε συμμετέχοντος οικονομικού φορέα στο σύστημα.

10. Επειδή, κατά το άρθρο 2 του ΠΔ 150/2001 (Α' 125), περί προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές (ΕΕ L 13), «*νοούνται ως: 1. «ηλεκτρονική υπογραφή»: δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας. 2. «προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή» ή «ψηφιακή υπογραφή»: ηλεκτρονική υπογραφή, που πληροί τους εξής όρους: α) συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα, β) είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος, γ) δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και δ) συνδέεται με τα δεδομένα*

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο, ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων. 3. «υπογράφων»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που κατέχει διάταξη δημιουργίας υπογραφής και ενεργεί είτε στο δικό του όνομα είτε στο όνομα άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου ή φορέα. 4. «δεδομένα δημιουργίας υπογραφής»: μονοσήμαντα δεδομένα, όπως κώδικες ή ιδιωτικά κλειδιά κρυπτογραφίας, που χρησιμοποιούνται από τον υπογράφοντα για τη δημιουργία ηλεκτρονικής υπογραφής. 5. «διάταξη δημιουργίας υπογραφής» ... 6. «ασφαλής διάταξη δημιουργίας υπογραφής» ... 7. «δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής»: δεδομένα, όπως κώδικες, ή δημόσια κλειδιά κρυπτογραφίας, τα οποία χρησιμοποιούνται για την επαλήθευση της ηλεκτρονικής υπογραφής. 8. «διάταξη επαλήθευσης υπογραφής»: διατεταγμένο υλικό ή λογισμικό, που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των δεδομένων επαλήθευσης υπογραφής. 9. «πιστοποιητικό»: ηλεκτρονική βεβαίωση, η οποία συνδέει δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής με ένα άτομο και επιβεβαιώνει την ταυτότητά του. 10. «αναγνωρισμένο πιστοποιητικό»: πιστοποιητικό που πληροί τους όρους του Παραρτήματος Ι και εκδίδεται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης ... 11. «πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλος φορέας, που εκδίδει πιστοποιητικά ή παρέχει άλλες υπηρεσίες, συναφείς με τις ηλεκτρονικές υπογραφές. 12. «προϊόν ηλεκτρονικής υπογραφής» ...» Περαιτέρω, στο άρθρο 3 ορίζονται τα εξής: «1. Η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο. ...». Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, έχει κριθεί (βλ. Ελ. Συν 1739/2016 Μείζονα Σύνοψη) ότι: α) ως «ηλεκτρονική υπογραφή» νοείται ένα σύνολο δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας, ενώ ως «ψηφιακή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή» νοείται εκείνη που συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα και είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του, έχει δημιουργηθεί με μέσα που ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται, με τρόπο ώστε να μπορεί να εντοπισθεί επακόλουθη αλλοίωση των δεδομένων, β) για τη δημιουργία ψηφιακής υπογραφής απαιτείται ο υπογράφων να κατέχει διατεταγμένο υλικό ή

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

λογισμικό που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των «δεδομένων δημιουργίας της υπογραφής», για την επαλήθευση των οποίων απαιτείται η χρήση των «δεδομένων επαλήθευσης υπογραφής» (κώδικες ή δημόσια κρυπτογραφικά κλειδιά) και η έκδοση ηλεκτρονικής Βεβαίωσης, ήτοι ψηφιακού πιστοποιητικού που συνδέει μονοσήμαντα τα «δεδομένα επαλήθευσης μιας υπογραφής» (ή δημόσιο κλειδί) με ένα συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο και επιβεβαιώνει την ταυτότητα του, εξασφαλίζει τη γνησιότητα του υπογραφόμενου κατ' αυτόν τον τρόπο εγγράφου, την ακεραιότητα του, την εμπιστευτικότητα και τη μη αποποίηση της ευθύνης του υπογράφοντος, γ) η ψηφιακή υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, ήτοι ηλεκτρονική βεβαίωση που εκδίδεται από «πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης» και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής, ήτοι από διάταξη που διασφαλίζει, αφενός ότι τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιήθηκαν είναι κατ' ουσίαν μοναδικά και απόρρητα και δεν μπορούν με εύλογη βεβαιότητα να αντληθούν από αλλού, ενώ προστατεύονται αποτελεσματικά από το νομίμως υπογράφοντα κατά της χρησιμοποίησής τους από τρίτους και αφετέρου ότι η υπογραφή προστατεύεται από πλαστογραφία με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας, επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής, τόσο κατά το ουσιαστικό όσο και κατά το δικονομικό δίκαιο, ενώ συνιστά μέθοδο απόδειξης της γνησιότητας του ηλεκτρονικού εγγράφου. Επομένως, τα ηλεκτρονικά έγγραφα που φέρουν ασφαλή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή εξομοιώνονται, από πλευράς έννομων συνεπειών, πλήρως, με τα ιδιοχείρως υπογεγραμμένα έγγραφα και αναπτύσσουν αυξημένη αποδεικτική δύναμη (άρθρο 445 ΚΠολΔ) και, εφόσον η γνησιότητα του περιεχομένου τους δεν αμφισβητείται, αποτελούν πλήρη απόδειξη ότι η δήλωση που περιέχουν προέρχεται από τον ψηφιακώς υπογράφοντα, δ) τα πιστοποιητικά δημιουργίας ψηφιακής υπογραφής που έχουν εκδοθεί από φορέα παροχής υπηρεσιών πιστοποίησης εγκατεστημένο σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους καλυπτόμενους από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ηλεκτρονική υπογραφή τομείς, συνεπάγονται τις ίδιες έννομες συνέπειες με τις αντίστοιχες υπηρεσίες πιστοποίησης, που παρέχονται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα, τα δε προϊόντα ψηφιακής υπογραφής, τα οποία συνάδουν με την κείμενη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

Ένωσης, συνεπάγονται τις ίδιες έννομες συνέπειες με τα αντίστοιχα προϊόντα ψηφιακής υπογραφής, τα οποία προέρχονται από την Ελλάδα, ε) ηλεκτρονικό έγγραφο είναι το σύνολο των δεδομένων, τα οποία, αφού εγγραφούν στο μαγνητικό δίσκο ενός Η/Υ, αποτυπώνονται στη συνέχεια, κατά τρόπο αναγνώσιμο από τον άνθρωπο, στην οθόνη του Η/Υ ή εκτυπώνονται στον προσαρτημένο εκτυπωτή (print - out) και αποτελούν απεικόνιση της εγγραφής που έχει καταχωρηθεί στη μαγνητική επιφάνεια του σκληρού δίσκου του Η/Υ. Συνεπώς, έγγραφα που εκδίδονται ηλεκτρονικά, με χρήση προηγμένης ηλεκτρονικής (ψηφιακής) υπογραφής που πληροί τις απαιτήσεις της Οδηγίας 99/93/ΕΚ, θεωρούνται νομίμως υπογεγραμμένα, έχουν δε την ίδια νομική και αποδεικτική ισχύ με τα έγγραφα που φέρουν ιδιόχειρη υπογραφή και έχουν ισχύ πρωτοτύπου με την έκδοσή τους και μόνο, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε επικύρωση τους, ενώ σε αντίθετη περίπτωση δεν επέχουν ούτε θέση ιδιόχειρης υπογραφής. Εξάλλου, κατά το Παράρτημα IV ΠΔ 150/2001 «Συστάσεις για την ασφαλή επαλήθευση της υπογραφής» ορίζεται ότι *“Κατά τη διαδικασία επαλήθευσης της υπογραφής θα πρέπει να διασφαλίζεται με εύλογη βεβαιότητα ότι: α) τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται προς επαλήθευση της υπογραφής αντιστοιχούν στα δεδομένα που εμφανίζονται στον επαληθεύοντα, β) η υπογραφή επαληθεύεται με αξιοπιστία και ότι το αποτέλεσμα της επαλήθευσης εμφανίζεται με ορθό τρόπο, γ) ο επαληθεύων μπορεί ενδεχομένως να ορίσει με βεβαιότητα τα περιεχόμενα των δεδομένων που υπογράφονται, δ) η γνησιότητα και η εγκυρότητα του πιστοποιητικού που απαιτείται κατά τη στιγμή της επαλήθευσης της υπογραφής έχουν ελεγχθεί με αξιοπιστία, ε) το αποτέλεσμα της επαλήθευσης όπως και η ταυτότητα του υπογράφοντος εμφανίζονται με τον ορθό τρόπο, στ) η χρησιμοποίηση ψευδωνύμου δηλώνεται εμφανώς, και ζ) μπορούν να εντοπιστούν τυχόν τροποποιήσεις απτόμενες της ασφάλειας.”*

11. Επειδή, εξάλλου και επιπλέον των ανωτέρω, η προκείμενη διακήρυξη αναφέρεται σε ψηφιακή, ήτοι κατά το άρ. 2 περ. 2 ΠΔ 150/2001, σε προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή (όροι κατά νόμο ταυτόσημοι, σύμφωνα και με τον ίδιο τον εκεί αναφερόμενο ορισμό) και δη στον όρο 2.4.1 παρ. Α.1.1 αυτής («υπογράφεται ψηφιακά») περί ΤΕΥΔ, αλλά και περί του συνόλου των υποβαλλόμενων στοιχείων και δικαιολογητικών που συντάσσονται από τον

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

προσφέροντα, στο άρ. 4^ο της Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων (κατά το οποίο προβλέπεται ότι «τα στοιχεία και δικαιολογητικά για τη συμμετοχή του οικονομικού φορέα στη διαδικασία υποβάλλονται από αυτόν ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείων τύπου .pdf και εφόσον έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τον ίδιο, φέρουν ορατή μη κρυπτογραφημένη ψηφιακή υπογραφή σκληρής αποθήκευσης, χωρίς να απαιτείται θεώρηση γνησίου υπογραφής»). Επομένως, η υπογραφή που απαιτεί ο διαγωνισμός για όλα τα υποβαλλόμενα από τους προσφέροντες και συντασσόμενα από αυτούς έγγραφα πρέπει να φέρει τα στοιχεία της προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής. Σημειωτέον δε, ότι κατά τα ανωτέρω και βάσει της κείμενης νομοθεσίας, βλ. και Αρχή Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου, Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης “ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΨΗΦΙΑΚΑ ΥΠΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΜΕ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΑ ΨΗΦΙΑΚΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΣΚΛΗΡΗΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΕΔ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΧΡΟΝΟΣΗΜΑΝΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΥΛΗ «ΕΡΜΗΣ»” (Αύγουστος 2017), σελ. 3-4 και σύμφωνα με το άρ. 3 παρ. 1 ΠΔ 150/2001, η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή (ψηφιακή υπογραφή) βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργείται με τη χρήση Ασφαλούς Διάταξης Δημιουργίας Υπογραφής (ΑΔΔΥ) (άλλως, δεν υπέχει καν θέση ιδιόχειρης υπογραφής κατά το ουσιαστικό και το δικονομικό δίκαιο, σύμφωνα και με τη ρητή πρόβλεψη του ως άνω άρ. 3 παρ. 1 ΠΔ 150/2001). Ως ΑΔΔΥ ορίζεται η μικροσυσκευή (Usb Token / Smart Card + Card Reader) που πληροί συγκεκριμένες προδιαγραφές και στην οποία εισάγονται τα ψηφιακά πιστοποιητικά σκληρής αποθήκευσης με ασφαλή τρόπο. Συνεπώς, η απαίτηση για ψηφιακή, ήτοι προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή και δη σκληρής αποθήκευσης κατά τον όρο του άρ. 4 της Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων επάγεται άνευ ετέρου και υποχρεωτικώς χρήση σε όλα τα συντασσόμενα από τον προσφέροντα έγγραφα τέτοιας προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής βασισμένης σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και ειδικώς δημιουργούμενο με τέτοια ΑΔΔΥ, δηλαδή τέτοια εξωτερική συσκευή και όχι δια λογισμικού ευρισκόμενου στον υπολογιστή του χρήστη (βλ. και Εθνική Πύλη Ερμής, Ευρετήριο Όρων).

12. Επειδή σύμφωνα με το άρθρο 36 του Ν. 4412/2016 με τίτλο «Υποχρέωση χρήσης – Λειτουργία ΕΣΗΔΗΣ» ορίζεται ότι «1. Οι αναθέτουσες

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

αρχές υποχρεούνται να χρησιμοποιούν το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων του παρόντος νόμου, με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ. 2. Το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. οφείλει να συμμορφώνεται με: α) τις απαιτήσεις του Παραρτήματος IV του Προσαρτήματος Α' και β) τους κανόνες του παρόντος άρθρου και των άρθρων 22 και 37. Πέραν των ανωτέρω το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. οφείλει να τηρεί τα οριζόμενα: α) στο ν. 3979/2011 (Α' 138) και στην κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσα νομοθεσία, ιδίως στο Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΠΗΔ), το οποίο κυρώθηκε με την ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989/2012 απόφαση του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β' 1301) και β) στο π.δ. 25/2014 (Α' 44).3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων ρυθμίζονται τα τεχνικά ζητήματα που αφορούν την ανάθεση και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών σχετικά με: α) τον προσδιορισμό του περιεχομένου, των κανόνων και λεπτομερειών χρήσης των επιμέρους εργαλείων του ΕΣΗΔΗΣ, όπως της διαδικτυακής διαχείρισης αιτημάτων και πληροφοριών, της χρήσης προτύπων και υποδειγμάτων, της ηλεκτρονικής κοινοποίησης, της διαδικασίας ηλεκτρονικής σύναψης των δημοσίων συμβάσεων που συνάπτονται, των ηλεκτρονικών καταλόγων, των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών, των δυναμικών συστημάτων αγορών, των ηλεκτρονικών παραγγελιών, της ηλεκτρονικής τιμολόγησης, των ηλεκτρονικών πληρωμών, β) τους όρους και τις προϋποθέσεις για την υποβολή, τη γνωστοποίηση, τη διακίνηση εγγράφων μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, τον τύπο και το περιεχόμενό τους, τον προσδιορισμό του χρόνου αποστολής ή παραλαβής και τον υπολογισμό των προθεσμιών, τεκμήρια γνωστοποίησης και απόκτησης πρόσβασης από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, καθώς και τον τρόπο και την απόδειξη πρόσβασης σε έγγραφα μέσω του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. και χορήγησης αντιγράφων και [...] 4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Αριθμός απόφασης:142/2017 6 Τουρισμού, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, καθώς και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, ρυθμίζονται τα τεχνικά ζητήματα που αφορούν τη διαλειτουργική σύνδεση του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. με την Εθνική Βάση Δεδομένων

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

Δημοσίων Συμβάσεων της Αρχής και τα πληροφοριακά συστήματα των αναθετουσών αρχών, και των πάσης φύσεως φορέων του δημόσιου τομέα, όπως το Γενικό Εμπορικό Μητρώο, το Μητρώο Δεσμεύσεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, τα σχετικά Μητρώα του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (ΜΕΚ, ΜΕΕΠ, κ.λπ.), του Προγράμματος ΔΙΑΥΓΕΙΑ του ν. 3862/2010 (Α΄ 112), όπως εκάστοτε ισχύει, το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα παρακολούθησης συγχρηματοδοτούμενων έργων, και με κάθε άλλο πληροφοριακό σύστημα που κρίνεται απαραίτητο για την παρακολούθηση των δημοσίων συμβάσεων για ελεγκτικούς, δημοσιονομικούς, στατιστικούς και λοιπούς σκοπούς των φορολογικών ασφαλιστικών, δικαστικών και εισαγγελικών αρχών, καθώς, και με τα πληροφοριακά συστήματα της Ένωσης και άλλων κρατών-μελών».

13. Επειδή, εξάλλου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 36 του Ν. 4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να χρησιμοποιούν το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων του παρόντος νόμου, με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ. 2. Το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. οφείλει να συμμορφώνεται με: α) τις απαιτήσεις του Παραρτήματος IV του Προσαρτήματος Α` και β) τους κανόνες του παρόντος άρθρου και των άρθρων 22 και 37. Πέραν των ανωτέρω το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. οφείλει να τηρεί τα οριζόμενα: α) στο ν. 3979/2011 (Α` 138) και στην κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσα νομοθεσία, ιδίως στο Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΠΗΔ), το οποίο κυρώθηκε με την ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989/2012 απόφαση του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β` 1301) και β) στο π.δ. 25/2014 (Α` 44). 3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων ρυθμίζονται τα τεχνικά ζητήματα που αφορούν την ανάθεση και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών σχετικά με: α) τον προσδιορισμό του περιεχομένου, των κανόνων και λεπτομερειών χρήσης των επιμέρους εργαλείων του ΕΣΗΔΗΣ, όπως της διαδικτυακής διαχείρισης αιτημάτων και πληροφοριών, της χρήσης προτύπων και υποδειγμάτων, της ηλεκτρονικής κοινοποίησης, της διαδικασίας

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

ηλεκτρονικής σύναψης των δημόσιων συμβάσεων που συνάπτονται, των ηλεκτρονικών καταλόγων, των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών, των δυναμικών συστημάτων αγορών, των ηλεκτρονικών παραγγελιών, της ηλεκτρονικής τιμολόγησης, των ηλεκτρονικών πληρωμών, β) τους όρους και τις προϋποθέσεις για την υποβολή, τη γνωστοποίηση, τη διακίνηση εγγράφων μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, τον τύπο και το περιεχόμενό τους, τον προσδιορισμό του χρόνου αποστολής ή παραλαβής και τον υπολογισμό των προθεσμιών, τεκμήρια γνωστοποίησης και απόκτησης πρόσβασης από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, καθώς και τον τρόπο και την απόδειξη πρόσβασης σε έγγραφα μέσω του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. και χορήγησης αντιγράφων και γ) τον καθορισμό και την εφαρμογή μέτρων εκπαίδευσης των χρηστών, μέσω σχετικών προγραμμάτων και σεμιναρίων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ή με τη σύνταξη κωδίκων πρακτικής. 4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, καθώς και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, ρυθμίζονται τα τεχνικά ζητήματα που αφορούν τη διαλειτουργική σύνδεση του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. με την Εθνική Βάση Δεδομένων Δημοσίων Συμβάσεων της Αρχής και τα πληροφοριακά συστήματα των αναθετουσών αρχών, και των πάσης φύσεως φορέων του δημόσιου τομέα, όπως το Γενικό Εμπορικό Μητρώο, το Μητρώο Δεσμεύσεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, τα σχετικά Μητρώα του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (ΜΕΚ, ΜΕΕΠ, κ.λπ.), του Προγράμματος ΔΙΑΥΓΕΙΑ του V. 3862/2010 (Α` 112), όπως εκάστοτε ισχύει, το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα παρακολούθησης συγχρηματοδοτούμενων έργων, και με κάθε άλλο πληροφοριακό σύστημα που κρίνεται απαραίτητο για την παρακολούθηση των δημοσίων συμβάσεων για ελεγκτικούς, δημοσιονομικούς, στατιστικούς και λοιπούς σκοπούς των φορολογικών ασφαλιστικών, δικαστικών και εισαγγελικών αρχών, καθώς, και με τα πληροφοριακά συστήματα της Ένωσης και άλλων κρατών-μελών. 5. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού ρυθμίζονται, για τις συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, τα τεχνικά ζητήματα που αφορούν: α) τη λειτουργία της ηλεκτρονικής πύλης ΕΣΗΔΗΣ, τη δομή και το περιεχόμενά της, σύμφωνα με τις διατάξεις του V. 3979/ 2011 και του ΠΗΔ, τη διαβάθμιση των χρηστών, τον τρόπο πρόσβασης και μελέτης των εγγράφων των διαγωνισμών και τη δημιουργία και χορήγηση αντιγράφων με χρήση ΤΠΕ,

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

τα αντίστοιχα αναγνωριστικά και διαπιστευτήρια και τα ειδικότερα θέματα και μεθόδους εγγραφής, αυθεντικοποίησης, την πολιτική ασφάλειας του δικτυακού τόπου και την εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας για την προστασία προσωπικών δεδομένων των χρηστών του ΕΣΗΔΗΣ, β) τον προσδιορισμό του περιεχομένου, των κανόνων και λεπτομερειών χρήσης των επιμέρους εργαλείων του ΕΣΗΔΗΣ, όπως της διαδικτυακής διαχείρισης αιτημάτων και πληροφοριών, της χρήσης προτύπων και υποδειγμάτων, της ηλεκτρονικής κοινοποίησης, της διαδικασίας ηλεκτρονικής σύναψης των δημόσιων συμβάσεων, των ηλεκτρονικών καταλόγων, των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών, των δυναμικών συστημάτων αγορών, των ηλεκτρονικών παραγγελιών, της ηλεκτρονικής τιμολόγησης, των ηλεκτρονικών πληρωμών, γ) τους όρους και τις προϋποθέσεις για την υποβολή, τη γνωστοποίηση, τη διακίνηση εγγράφων μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, τον τύπο και το περιεχόμενό τους, τον προσδιορισμό του χρόνου αποστολής ή παραλαβής και τον υπολογισμό των προθεσμιών, τεκμήρια γνωστοποίησης και απόκτησης πρόσβασης από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, καθώς και τον τρόπο και την απόδειξη πρόσβασης σε έγγραφα μέσω του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. και χορήγησης αντιγράφων, δ) τον καθορισμό και την εφαρμογή μέτρων εκπαίδευσης των χρηστών, μέσω σχετικών προγραμμάτων και σεμιναρίων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ή με τη σύνταξη κωδίκων πρακτικής και ε) τους όρους και προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν, σε τεχνικό επίπεδο, την αδιάλειπτη και ορθή λειτουργία του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού....».

14. Επειδή, με βάση το άρθρο 37 του Ν. 4412/2016 προβλέπεται ότι: «.....Στα εργαλεία και τις συσκευές για την ηλεκτρονική διαβίβαση και παραλαβή προσφορών, καθώς και για την ηλεκτρονική παραλαβή αιτήσεων συμμετοχής πρέπει: α) να είναι διαθέσιμες στους ενδιαφερομένους οι πληροφορίες σχετικά με τις προδιαγραφές για την ηλεκτρονική υποβολή προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένης της κρυπτογράφησης και της χρονοσήμανσης, β) να απαιτούνται προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές, όπως ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014. Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να αποδέχονται τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που υποστηρίζονται από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό,

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

λαμβάνοντας υπόψη αν τα πιστοποιητικά χορηγούνται από έναν πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/ 767/EK της Επιτροπής, ανεξάρτητα από το αν έχουν δημιουργηθεί με ή χωρίς ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφών, με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης με τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να καθορίζουν τον απαιτούμενο μορφότυπο προηγμένων υπογραφών, βάσει των μορφοτύπων που έχουν θεσπιστεί με την Απόφαση 2011/130/ΕΕ της Επιτροπής και να θέτουν σε εφαρμογή τα αναγκαία μέτρα ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστούν τεχνικά τους εν λόγω μορφότυπους· όταν χρησιμοποιείται διαφορετικός μορφότυπος ηλεκτρονικής υπογραφής, τότε η ηλεκτρονική υπογραφή ή ο φορέας του ηλεκτρονικού εγγράφου περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες δυνατότητες επικύρωσης, υπό την ευθύνη της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Οι δυνατότητες επικύρωσης επιτρέπουν στην αναθέτουσα αρχή να επικυρώνει, σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα, την ηλεκτρονική υπογραφή που έχει παραληφθεί, ως προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, υποστηριζόμενη από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό. Η ΕΕΤΤ κοινοποιεί τις πληροφορίες σχετικά με τον πάροχο των υπηρεσιών επικύρωσης στην Επιτροπή. ββ) σε περίπτωση προσφορών που υπογράφονται με την υποστήριξη αναγνωρισμένου πιστοποιητικού που περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης, οι αναθέτουσες αρχές δεν πρέπει να εφαρμόζουν πρόσθετες απαιτήσεις που ενδέχεται να εμποδίσουν τη χρήση των εν λόγω υπογραφών από τους προσφέροντες. Για τα έγγραφα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης και υπογράφονται από αρμόδια αρχή κράτους - μέλους ή άλλο φορέα έκδοσης, η αρμόδια αρχή ή φορέας έκδοσης μπορεί να καθορίζει τον απαιτούμενο μορφότυπο προηγμένων υπογραφών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της παρ. 2 του άρθρου 1 της Απόφασης 2011/130/ΕΕ. Επίσης, θέτει σε εφαρμογή τα μέτρα που είναι αναγκαία ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστεί τεχνικά τους μορφότυπους αυτούς, συμπεριλαμβάνοντας στο σχετικό έγγραφο τις πληροφορίες που απαιτούνται για την επεξεργασία της υπογραφής. Τα έγγραφα αυτά περιλαμβάνουν στην ηλεκτρονική υπογραφή ή στο φορέα του ηλεκτρονικού εγγράφου πληροφορίες σχετικά με τις

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

υφιστάμενες δυνατότητες επικύρωσης που επιτρέπουν την επικύρωση της παραλαμβανόμενης ηλεκτρονικής υπογραφής σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για τα άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα. 3. Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2013 (Β` 401) απόφασης του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, από τρίτους, εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς, πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των υπηρεσιών αυτών των φορέων προς το χρήστη, η οποία διαβιβάζεται στο χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, με κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου με βέβαιη χρονολογία. Δεν επιτρέπεται στην αναθέτουσα αρχή ή στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού η παρέμβαση στη διαδικασία χρονοσήμανσης, όπως περιγράφεται ανωτέρω. 4. Σε περιπτώσεις τεχνικής αδυναμίας λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ, η οποία οφείλεται σε γεγονότα ανωτέρας βίας, η αναθέτουσα αρχή λαμβάνει άμεσα όλα τα απαιτούμενα μέτρα κυρίως για την τήρηση του ελάχιστου διαστήματος για την υποβολή των προσφορών και των αιτήσεων συμμετοχής, όπως ιδίως η μετάθεση της καταληκτικής ημερομηνίας και η σχετική δημοσίευσή της. Η ανωτέρω αδυναμία πιστοποιείται από τη Διεύθυνση Ανάπτυξης και Υποστήριξης του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και, στη συνέχεια, με αιτιολογημένη απόφασή της, η αναθέτουσα αρχή ρυθμίζει τα της συνέχειας του διαγωνισμού. 5. Οι χρήστες αποκτούν δικαίωμα χρήσης του ΕΣΗΔΗΣ, εφόσον διαθέτουν τα ανάλογα διαπιστευτήρια που απαιτούνται, σύμφωνα με την απόφαση της παραγράφου 5 του άρθρου 36.».

15. Επειδή, εξάλλου, η ΥΑ Π1/2390/2013 στην οποία παραπέμπει η διακήρυξη και δη το άρ. 11 αυτής όπου ρητά παραπέμπει και ο όρος 2.4.1 παρ. Α1 ως προς τον τρόπο υποβολής και δη επί ποινή αποκλεισμού των δικαιολογητικών συμμετοχής, ορίζει στην παρ. 1.1 και δη 1.2.1 αυτού, το κείμενο της οποίας κατέστη όρος της διακήρυξης δια της ως άνω

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

συγκεκριμένης παραπομπής ότι “1.1 Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν τη προσφορά τους σε ηλεκτρονικό φάκελο μέσα στη προθεσμία που ορίζεται στη σχετική διακήρυξη ή πρόσκληση. Τα περιεχόμενα του ανωτέρου φακέλου ορίζονται ως εξής: (α) ένας (υπο)φάκελος με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής-Τεχνική προσφορά» καθώς και (β) ένας (υπο)φάκελος με την ένδειξη «Οικονομική Προσφορά». Στον (υπο)φάκελο «δικαιολογητικά συμμετοχής-τεχνική προσφορά» περιλαμβάνονται τα κατά περίπτωση απαιτούμενα δικαιολογητικά σύμφωνα με τις διατάξεις της κατά περίπτωση κείμενης νομοθεσίας για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων. Στον (υπο)φάκελο με την ένδειξη «Οικονομική Προσφορά» περιλαμβάνεται η οικονομική προσφορά του οικονομικού φορέα. Με την υποβολή της προσφοράς από τον Οικονομικό Φορέα σημαίνονται από αυτόν με χρήση του σχετικού πεδίου του συστήματος τα στοιχεία εκείνα της προσφοράς του που έχουν εμπιστευτικό χαρακτήρα. 1.2. Ο χρήστης - οικονομικός φορέας υποβάλλει τους ανωτέρω (υπο)φακέλους, μέσω του Συστήματος, όπως περιγράφεται παρακάτω: 1.2.1 Τα στοιχεία και δικαιολογητικά για τη συμμετοχή του οικονομικού φορέα στη διαγωνιστική διαδικασία υποβάλλονται από αυτόν ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείου τύπου, pdf και προσκομίζονται κατά περίπτωση από αυτόν εντός τριών (3) εργάσιμων ημερών από την ηλεκτρονική υποβολή. Όταν υπογράφονται από τον ίδιο φέρουν ψηφιακή υπογραφή και δεν απαιτείται σχετική θεώρηση”, ενώ η ίδια ακριβώς ρύθμιση επαναλήφθηκε στη μεταγενέστερη και νυν ισχύουσα ΥΑ 56902/215/2017 και δη στο άρ. 8 παρ. 3 και το άρ. 15 παρ. 1.1 και 1.2, 1.2.1 αυτής, η οποία εκδόθηκε βάσει του νυν ισχύοντος άρ. 36 Ν. 4412/2016 και της οικείας νομοθετικής εξουσιοδότησης της προμνημονευθείσας παρ. 4 αυτού και η οποία ΥΑ (βλ. αμέσως επόμενη σκέψη) αποτελεί θεσμικό πλαίσιο του προκείμενου διαγωνισμού, βάσει του άρ. 1.4 αυτού, το οποίο παραπέμπει στον Ν. 4412/2016, αλλά και “των σε εκτέλεση των ανωτέρω νόμων [μεταξύ των οποίων δηλαδή και ο Ν. 4412/2016] εκδοθεισών κανονιστικών πράξεων... έστω και αν δεν αναφέρονται ρητά παραπάνω”, ενώ εξάλλου η ίδια πρόβλεψη, ήτοι περί προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής των συνταχθέντων από τον προσφέροντα εγγράφων, προβλέπεται και στο, ήδη μνημονευθέν, άρ. 4^ο της Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων.

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

16. Επειδή, τέλος, στο άρθρο 8 της Υπουργικής Απόφασης 56902/215/2-6-17 (ΦΕΚ 1924 Β΄/2 Ιουνίου 2017) «Τεχνικές Λεπτομέρειες και Διαδικασίες Λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ» προβλέπεται ότι: «1. Η διαδικασία επικοινωνίας, ενημέρωσης και διακίνησης εγγράφων πραγματοποιείται μέσω του Συστήματος κατά περίπτωση, με: • την αποστολή ή κοινοποίηση σχετικών στοιχείων με μηνύματα δια της λειτουργικότητας «Επικοινωνία». • την ανάρτηση σχετικών στοιχείων από τις αναθέτουσες αρχές/ αναθέτοντες φορείς στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Προκηρυγμένου Διαγωνισμού» του εκάστοτε διαγωνισμού • την υποβολή σχετικών στοιχείων από τους οικονομικούς φορείς στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Ηλεκτρονικής Προσφοράς», ο οποίος περιλαμβάνει τους (υπό)φακέλους: - «Δικαιολογητικά Συμμετοχής –Τεχνική Προσφορά» - «Οικονομική Προσφορά» - «Δικαιολογητικά Προσωρινού Αναδόχου. 2. Τα σχετικά στοιχεία αποστολής, κοινοποίησης, υποβολής ή ανάρτησης που αποτυπώνονται στις αντίστοιχες οθόνες της διεπαφής του χρήστη, και ειδικότερα ο καταγεγραμμένος χρόνος αυτών, αποτελούν απόδειξη επικοινωνίας και διακίνησης εγγράφων μέσω του Συστήματος. Οι σχετικές προθεσμίες αρχίζουν την επομένη της ημέρας της προαναφερθείσας κατά περίπτωση αποστολής, κοινοποίησης ή υποβολής και λήγουν όταν περάσει ολόκληρη η τελευταία ημέρα και, αν είναι κατά το νόμο εορτάσιμη, όταν περάσει ολόκληρη η επομένη εργάσιμη. 3. Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν μέσω του Συστήματος τα κατά περίπτωση έγγραφα που έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τους ίδιους υπογεγραμμένα με εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό, το οποίο χορηγήθηκε από έναν εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπίστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/767/ΕΚ (όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) και σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 και τις διατάξεις της παρούσας [...]». Στο άρθρο 15, τέλος, της πιο πάνω Υπουργικής Απόφασης, περί υποβολής προσφορών – αιτήσεων συμμετοχής, ορίζεται: «1. Χρόνος και τρόπος υποβολής Προσφορών και Αιτήσεων Συμμετοχής. 1.1. Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν την προσφορά, τα στοιχεία και δικαιολογητικά για την συμμετοχή τους σε διαγωνιστική διαδικασία και μέχρι τη σύναψη της σύμβασης μέσω του Συστήματος με τρόπο και σε χρόνο που ορίζεται κατά περίπτωση στις διατάξεις της κείμενης

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

νομοθεσίας και της παρούσης. 1.2 Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν την προσφορά τους σε ηλεκτρονικό φάκελο μέσα στη προθεσμία που ορίζεται στα έγγραφα της σύμβασης. Τα περιεχόμενα του ανωτέρω φακέλου ορίζονται ως εξής: (α) ένας (υπο)φάκελος με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής– Τεχνική Προσφορά» στον οποίο περιλαμβάνονται τα κατά περίπτωση απαιτούμενα δικαιολογητικά σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας και την παρούσα. (β) ένας (υπο)φάκελος με την ένδειξη «Οικονομική Προσφορά» στον οποίο περιλαμβάνεται η οικονομική προσφορά του οικονομικού φορέα.[..] Ο χρήστης- οικονομικός φορέας υποβάλλει τους ανωτέρω (υπο)φακέλους μέσω του Συστήματος, όπως περιγράφεται παρακάτω: 1.2.1 Τα στοιχεία και δικαιολογητικά που περιλαμβάνονται στον (υπο)φάκελο με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής – Τεχνική Προσφορά» υποβάλλονται από αυτόν ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείου *Portable Document Format (PDF)* και εφόσον έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τον ίδιο, φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 8, χωρίς να απαιτείται θεώρηση γνησίου της υπογραφής. 1.2.1.1 Εντός τριών (3) εργασίμων ημερών από την ηλεκτρονική υποβολή των ως άνω στοιχείων και δικαιολογητικών προσκομίζονται υποχρεωτικά από τον οικονομικό φορέα στην αναθέτουσα αρχή/ αναθέτοντα φορέα, σε έντυπη μορφή και σε σφραγισμένο φάκελο, τα στοιχεία της ηλεκτρονικής προσφοράς τα οποία απαιτείται να προσκομισθούν σε πρωτότυπη μορφή σύμφωνα με τον ν. 4250/2014. Τέτοια στοιχεία και δικαιολογητικά είναι ενδεικτικά η εγγυητική επιστολή συμμετοχής, τα πρωτότυπα έγγραφα τα οποία έχουν εκδοθεί από ιδιωτικούς φορείς και δεν φέρουν επικύρωση από δικηγόρο, καθώς και τα έγγραφα που φέρουν τη Σφραγίδα της Χάγης (*Apostille*). 1.2.1.2 Δεν προσκομίζονται σε έντυπη μορφή στοιχεία και δικαιολογητικά τα οποία φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 8, τα ΦΕΚ, τα τεχνικά φυλλάδια και όσα στοιχεία και δικαιολογητικά προβλέπεται από το ν. 4250/2014 ότι οι φορείς υποχρεούνται να αποδέχονται αντίγραφα των πρωτοτύπων.[...] 1.2.2. Ο οικονομικός φορέας συντάσσει την τεχνική και οικονομική του προσφορά συμπληρώνοντας την αντίστοιχη ειδική ηλεκτρονική

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

φόρμα του Συστήματος και επισυνάπτοντας στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Ηλεκτρονικής Προσφοράς» και στον κατά περίπτωση (υπο)φάκελο όλα τα στοιχεία της προσφοράς του σε μορφή αρχείου *Portable Document Format(PDF)*. Στην συνέχεια, ο οικονομικός φορέας παράγει από το Σύστημα τα ηλεκτρονικά αρχεία (εκτυπώσεις της Τεχνικής Προσφοράς Προμηθευτή και της Οικονομικής Προσφοράς Προμηθευτή σε μορφή αρχείου *Portable Document Format (PDF)*), τα οποία υπογράφονται με εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 8 και επισυνάπτονται στους αντίστοιχους (υπο)φακέλους της προσφοράς από τον οικονομικό φορέα. Κατά την συστημική υποβολή της προσφοράς το Σύστημα πραγματοποιεί αυτοματοποιημένους ελέγχους επιβεβαίωσης της ηλεκτρονικής προσφοράς σε σχέση με τα παραχθέντα ηλεκτρονικά αρχεία (Τεχνική και Οικονομική Προσφορά) και εφόσον οι έλεγχοι αυτοί αποβούν επιτυχείς η προσφορά υποβάλλεται στο Σύστημα. Διαφορετικά, η προσφορά δεν υποβάλλεται και το Σύστημα ενημερώνει τον οικονομικό φορέα με σχετικό μήνυμα σφάλματος στη διεπαφή του χρήστη του οικονομικού φορέα, προκειμένου ο τελευταίος να προβεί στις σχετικές ενέργειες διόρθωσης.

1.2.2.1 Εφόσον οι τεχνικές προδιαγραφές και οι οικονομικοί όροι δεν έχουν αποτυπωθεί στο σύνολό τους στις ειδικές ηλεκτρονικές φόρμες του Συστήματος, ο οικονομικός φορέας επισυνάπτει ψηφιακά υπογεγραμμένα τα σχετικά ηλεκτρονικά αρχεία σύμφωνα με τους όρους της εκάστοτε διακήρυξης (ιδίως τεχνική και οικονομική προσφορά). 1.2.2.2 Από το Σύστημα εκδίδεται ηλεκτρονική απόδειξη υποβολής προσφοράς, η οποία αποστέλλεται στον οικονομικό φορέα με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

2. Υποβολή αιτήσεων συμμετοχής. Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν τις αιτήσεις συμμετοχής τους μέσω του Συστήματος με τρόπο και σε χρόνο που ορίζεται κατά περίπτωση στις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, τα έγγραφα της σύμβασης και την παρούσα, εφαρμοζόμενων αναλόγως των διατάξεων της παρ. 1.2.1 του παρόντος άρθρου.[...]

17. Επειδή, κατά την έννοια των αμέσως παραπάνω διατάξεων, στα πλαίσια διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων μέσω ΕΣΗΔΗΣ, ως και του προκείμενου διαγωνισμού, οι οικονομικοί φορείς υποβάλουν το σύνολο

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

των εγγράφων της προσφοράς τους ηλεκτρονικά, μεταξύ των οποίων στοιχεία και δικαιολογητικά που περιλαμβάνονται στον υποφάκελο με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής – Τεχνική Προσφορά», τα οποία υποβάλλονται από αυτόν ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείου Portable Document Format (PDF) και εφόσον έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τον ίδιο, φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών, χωρίς να απαιτείται θεώρηση γνησίου της υπογραφής. Για να αποκτήσει όμως το ηλεκτρονικό έγγραφο την ανωτέρω ιδιότητα, θα πρέπει η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή να έχει τεθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του προαναφερθέντος ΠΔ 150/2001 και να δύναται να επαληθευτεί από τον χρήστη, σύμφωνα με τις ίδιες ως άνω διατάξεις και τις διατάξεις του άρθρου 37 Ν. 4412/2016 (βλ. και απόφαση 182/2017 ΑΕΠΠ). Τόσο για την αποτελεσματική θέση της ηλεκτρονικής υπογραφής στα πάσης φύσεως ηλεκτρονικά έγγραφα όσο και για την επαλήθευσή της, αναλυτικές, σαφείς και δωρεάν οδηγίες παρέχει σε όλους τους χρήστες η Αρχή Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου στην ιστοσελίδα της, για την εφαρμογή των οποίων καμία πρόσθετη ή με κόστος για τον χρήστη προϋπόθεση δεν ζητείται, εκτός από την χρήση συνήθων εργαλείων και μεθόδων που ο μέσος χρήστης του αναγκαίου για την παραγωγή ηλεκτρονικών εγγράφων υπολογιστή έχει στην διάθεσή του.

18. Επειδή, εν προκειμένω όπως διαπιστώθηκε από το Κλιμάκιο, η τεθείσα ηλεκτρονική υπογραφή της συμμετέχουσας εταιρίας «...» επί κάθε ενός από τα επικαλούμενα από την προσφεύγουσα έγγραφα, ήτοι το ΤΕΥΔ και επτά (7) περαιτέρω συνολικά υπεύθυνες δηλώσεις που προβλέπονταν κατά το άρ. 2.4.1 παρ. Α1, Α2 εδ. 3 και Α2 στοιχ. 2, 5, 7, 8, 10 και του άρ. 2.4.2 της διακήρυξης, το άρθρο 3^ο, σελ. 2-3 Τεύχους Τεχνικών Προδιαγραφών και τα άρθρα 1^ο, 3^ο και 5^ο σελ. 1-2, 3-5 Παραρτήματος Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων και δη ηλεκτρονικά κατά τον όρο Α2, σελ. 21 της διακήρυξης και τις σελ. 4-5 του ως Παραρτήματος Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων, βάσει τόσο των αποδεικτικών στοιχείων εκτύπωσης οθόνης από την προβολή των οικείων ως άνω εγγράφων μέσω του σχετικού προς τούτο λογισμικού ADOBE PDF READER που προσκομίσθηκαν από τον προσφεύγοντα, όσο

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

και με βάση την επαλήθευση αυτών των στοιχείων, κατά τις αναλυτικές οδηγίες για τον οικείο έλεγχο που περιέχονται στο επίσημο οικείο τεύχος της Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου “ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΨΗΦΙΑΚΑ ΥΠΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΜΕ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΑ ΨΗΦΙΑΚΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΣΚΛΗΡΗΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΕΔ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΧΡΟΝΟΣΗΜΑΝΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΥΛΗ «ΕΡΜΗΣ»” (Αύγουστος 2017) επαληθεύτηκε ως «άκυρη» («invalid»), ενώ από αυτήν προέκυψε ότι δεν δύναται να επαληθευτεί, κατά παράβαση των άρ. 2 και 3 ΠΔ 150/2001 ως και του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου που θέσπισε ο Κανονισμός 910/2014, αλλά και των οικείων όρων της διακήρυξης, ούτε η ταυτότητα του ηλεκτρονικώς υπογράφοντος τα έγγραφα (πολλώ δε μάλλον η μονοσήμαντη σύνδεσή του με αυτά) ούτε η ταυτότητα του οιοδήποτε τυχόν φορέα που πιστοποίησε την υπογραφή, με αποτέλεσμα να μην προκύπτει ούτε ο αναγνωρισμένος και εγκεκριμένος χαρακτήρας του όποιου χρησιμοποιηθέντος πιστοποιητικού ούτε η χρήση ασφαλούς διάταξης δημιουργίας υπογραφής. Περαιτέρω, προκύπτει ότι η υπογραφή τέθηκε με τρόπο που επιτρέπει μεταβολές και συμπληρώσεις στοιχείων στο έγγραφο μετά τη θέση της, περιέχει εσφαλμένες πληροφορίες και λανθασμένο μορφότυπο και φέρει, εκτός των άλλων, χρόνο που προκύπτει απλώς από τον ίδιο τον υπολογιστή του (όποιου) υπογράφοντος και όχι από αναγνωρισμένο πάροχο υπηρεσιών ασφαλούς χρονοσήμανσης. Κατ’ αποτέλεσμα η υπογραφή αυτή όχι μόνο δεν είναι «ψηφιακή» κατά την έννοια του νόμου και κατά τις απαιτήσεις της διακήρυξης (δηλαδή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή), αλλά ούτε καν έγκυρη, εν γένει και καταρχήν ηλεκτρονική υπογραφή (πρβλ. Απόφαση ΑΕΠΠ 187/2017). Και δη δεν προκύπτει για αυτήν οιοδήποτε πιστοποιητικό όχι μόνο σκληρής αποθήκευσης, κατά την απαίτηση του άρ. 4 της Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων, αλλά ούτε χαλαρής αποθήκευσης. Κατ’ αποτέλεσμα, δεν παράγει κάποια πιστοποίηση, βεβαιότητα και απόδειξη ως προς την ταυτότητα του υπογράφοντος προσώπου και τον χρόνο θέσης αυτής και δεν υπέχει θέση ούτε καν απλής ιδιόγραφης υπογραφής (και μάλιστα ούτε καν αβεβαίωτης περί το γνήσιο της), ενώ από αυτήν εν τέλει δεν προκύπτει ούτε η γνησιότητα του εγγράφου. Ως εκ τούτου αφής στιγμής η τεθείσα ηλεκτρονική υπογραφή δεν μπορεί να επαληθευτεί ως εν γένει ψηφιακή και δη έγκυρη,

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

υπογραφή, ώστε να μην χρειάζεται επικύρωση γνησίου υπογραφής, αλλά αντιθέτως μάλιστα επαληθεύεται ως άκυρη, θεωρείται ότι δεν υποβλήθηκε κατά τους όρους του άρθρου 2.4.1, 2.4.2, 2.4.3 της διακήρυξης, του άρθρου 4^ο της Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων, έως και του νόμου και όλα τα έγγραφα επί των οποίων τέθηκε λογίζονται ως άνευ ετέρου ανυπόγραφα. Συνεπώς, τα ως άνω έγγραφα, έκαστο εκ των οποίων απαιτείτο να υποβληθεί επί ποινή απαραδέκτου της προσφυγής (βλ. για έκαστο παραπάνω σκ. 7) και δη συνταγμένα άρα και υπογεγραμμένα από τον ίδιο τον προσφέροντα οικονομικό φορέα (τόσο το ΤΕΥΔ όσο και οι επτά υπεύθυνες δηλώσεις), υποβλήθηκαν εν όλω ακύρως και επομένως, η προσφορά του παραπάνω οικονομικού φορέα είναι εν όλω αποκλειστέα, η δε προσβαλλομένη έσφαλε κατά το μέρος που δεν την απέρριψε.

19. Επειδή, εξάλλου (πρβλ. Απόφαση ΑΕΠΠ 244/2017), ενόψει του σαφούς των όρων της διακήρυξης κατά την προηγούμενη σκέψη, αλλά και των παγίων διατάξεων νόμου, τις οποίες εξάλλου κατά τα ως άνω επαναλαμβάνει η διακήρυξη και εφαρμόζονται στο σύνολο των διενεργούμενων δια του ΕΣΗΔΗΣ διαγωνισμών, περί υποχρεωτικού και μόνου τρόπου υπογραφής των συντασσόμενων από οικονομικών φορέων εγγράφων δια προηγμένης ηλεκτρονικής (“ψηφιακής”) υπογραφής του ιδίου (βλ. Αποφάσεις ΑΕΠΠ 96 και 142/2017), καθώς και όσων έγιναν πιο πάνω ερμηνευτικώς δεκτά σε συνδυασμό με την αρχή της τυπικότητας που διέπει γενικώς την διενέργεια των δημόσιων διαγωνισμών (ΣΤΕ ΕΑ 83/2013, 586/2011), η προσφορά του προσφεύγοντος, ήταν απορριπτέα ως απαράδεκτη και μάλιστα κατά δέσμια αρμοδιότητα (πρβλ. ΔΕΦΑΘ Ασφ 63/2015). Και αυτό, λόγω του ουσιώδους χαρακτήρα της έλλειψης, η οποία αφορά πρώτον αυτή καθαυτή την υπογραφή των εγγράφων, άρα και την ίδια τους την υπόσταση, δεύτερον αφορά μάλιστα το ίδιο το ΤΕΥΔ του, αλλά και τις υπόλοιπες επτά, ήτοι το σύνολο εκ των υπευθύνων δηλώσεων που υπέβαλε με την προσφορά του, τρίτον, αφορά έγγραφα που και ρητά απαιτούνταν να προσκομιστούν με την προσφορά και δη επί ποινή αποκλεισμού κατά το σαφές γράμμα της διακήρυξης, και τέταρτον χαρακτηρίζονται από μια έλλειψη τέτοιου είδους, ώστε να είναι και εκ των πραγμάτων μη αναπληρώσιμη και διορθώσιμη (βλ. και Απόφαση ΑΕΠΠ

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

208/2017). Εξάλλου, τέτοια μεταγενέστερη και δη κατά το στάδιο της αξιολόγησης του διαγωνισμού, τυχόν συμπλήρωση είναι παράνομη και αδύνατη, βάσει των αρχών της διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης, λόγω αφενός της ίδιας της φύσης της, ήτοι της εν όλω έλλειψης έγκυρης υπογραφής (και την κατ' αποτέλεσμα κατάσταση των οικείων ως άνω εγγράφων ως κατά νόμο ανυπόγραφων, βάσει και των διατάξεων νόμου που αναλύθηκαν στις προηγούμενες σκέψεις) επί των παραπάνω εγγράφων, έλλειψη που τα καθιστά μη υποβληθέντα, αφετέρου επειδή τα έγγραφα αυτά συνιστούν δηλώσεις του προσφέροντος, όσον αφορά μεν το ΤΕΥΔ περί την εκ μέρους του έλλειψη λόγων αποκλεισμού και πλήρωσης των κριτηρίων επιλογής, όσον αφορά δε τις υπόλοιπες δηλώσεις του περί την πλήρωση των τεχνικών όρων του διαγωνισμού εκ μέρους της τεχνικής προσφοράς του, άρα όλα τα παραπάνω έγγραφα δηλώνουν συνδρομή προσόντων που έπρεπε να συντρέχουν ήδη κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς, κατ' άρ. 104 παρ. 1 Ν. 4412/2016. Ούτως, η αναθέτουσα αρχή δεν είχε ούτε την υποχρέωση αλλά ούτε καν τη δυνατότητα να καλέσει τον προσφεύγοντα να προσκομίσει εκ των υστέρων, στο πλαίσιο του άρθρου 102 του Ν. 4412/2016, οποιοδήποτε από τα παραπάνω έγγραφα υπογεγραμμένα το πρώτον με έγκυρη, υπαρκτή και υποστατή αυτή τη φορά ψηφιακή υπογραφή, καθώς δεν επρόκειτο για διευκρίνιση ασάφειας, συμπλήρωση επουσιώδους πλημμέλειας, ούτε διόρθωση πρόδηλου τυπικού σφάλματος, αλλά για ανεπίτρεπτη εκ νέου προσκόμιση και υποβολή μέσω του ΕΣΗΔΗΣ εγγράφων που έπρεπε να υπογραφούν, αλλά δεν υπογράφηκαν ψηφιακά, ήτοι εγγράφων που έκαστο υποβλήθηκε εν όλω μη νομίμως και συγκεκριμένα δεν υπογράφηκε νομίμως και με υποστατό τρόπο (και συνεπώς, δεν υποβλήθηκε καν κατά την έννοια του νόμου και της διακήρυξης) και μάλιστα συνιστούν υπεύθυνες δηλώσεις (εντός των οποίων εντάσσεται και το Τυποποιημένο Έντυπο Υπευθύνου Δηλώσεως) που δεν υποβλήθηκαν και δεν υπογράφηκαν, κατά τον κρίσιμο περί τη σύνταξή τους και τη βεβαίωση-δήλωση περί ισχύος και συνδρομής του περιεχομένου τους, χρόνο.

20. Επειδή, κατ' ακολουθία, η κρινόμενη προδικαστική προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή. Να ακυρωθεί δε η προσβαλλόμενη κατά το μέρος της με το οποίο έκρινε ως αποδεκτή την προσφορά του οικονομικού φορέα «...».

Αριθμός Απόφασης: 169/2018

21. Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, το παράβολο που κατέθεσε η προσφεύγουσα πρέπει να της επιστραφεί, κατ' άρθρο 363 παρ. 5 ν.4412/2016.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την προδικαστική προσφυγή.

Ακυρώνει τη με αρ. πρωτ. 27078/16-1-2018 και υπ' αρ. 576/2017 (Απόσπασμα του 39/2017 Πρακτικού Συνεδρίασης) Απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου Μελεβιζίου, κατά το μέρος με το οποίο η προσφορά της συμμετέχουσας στο διαγωνισμό εταιρίας με την επωνυμία «...» κρίθηκε αποδεκτή.

Ορίζει την επιστροφή του με στοιχεία 18850291495804020084 παραβόλου, ποσού 918,75 €, στην προσφεύγουσα.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 21-2-2018 και εκδόθηκε στις 26-2-2018.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΔΙΑΘΕΣΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΤΣΙΑΛΑΦΟΥΤΑ ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ